

je to Samoa močno razjezilo, je vendar rekel: Mi ravno že hočemo z ludstvom ino z ludmi frankoskemi krali podložni biti, če le on tudi z nami hoče prijateljstvo deržati. Na to Sihar odgovori, da Frankovje, ki so Kristjani ino služebniki božji, nemorejo z paganskimi psi v prijateljstvu biti. Samo odgovori: „Mi psi bomo vas z zobmi razčesali, če bote vi služebniki božji proti Bogi storili“, — ino dá Sihara iz svojega kraljevskega grada vunta verči. Na to se (631) kervavi boj začne med Slovenci ino Franki. Dagobert pride z tremi vojskami Frankov ino Alemanov v Samovo velko deželo, ino tudi Longobarde pertisne, da od spodnjega kraja nad Slovence perprašijo. Pri Vogastem ali Vogatsgradi (kastrum Vogastense¹⁾) je največša bitva. Kral Samo z svojimi Slovenci premaga vse Nemce, njim proč vzeme vse, ino nje iz svojih dežel pretira. Potem Samo gre večkrat nad Nemce, ino se v svoji oblasti junačko obderži, odbijajoč sploh tak Avare kak Nemce od svojih slovenskih dežel.

Ob totem časi se je pergodilo, da so Bulgari, od Avarov pregnani, pri frankoskem krali Dagoberti za naselbine prosili. Dagobert Bojuarom ali Bavarom zapové, Bulgare na zimo v svojo deželo gorvzeti, ino tak njih gré 9000 v bavarsko zemlo. Ali nečlovečki Nemeč Dagobert Bavarom vkaže, Bulgare v eni noči — vse vbiti —! Tak vbogi Bulgarje tam najdejo smert, gdé so za življenje prosili. En sam njihov poglavarič je z 700mi v Samovo slovensko deželo vujšel, ino z totimi dugo tu ostal.

Samo je bil zvumen, močen, vitežki poglavar; on je Slovence iz avarskega sužanstva oslobodil ino nje v narodni sloboščini obderžal noter do svoje smerti.²⁾ Kak je pa on (658) bil vmerl, so Slovenci, kak je prejd pri njih vpelano bilo, se zupet na več rodov pod svoje in njih izbrane vajvode podali ino tak se razklali, tak je tedaj tudi njihova moč se razdjala, slovensko kraljestvo je razpalo na male razlomke, ker več ne so vkupderžali. Tak so tedaj Avari zupet v našo Štajersko, posebno v gornjo noter vderli, ino do Anas (Ems) vode vse gladko vunsporopali, vse mésta ino vesnjice, vso obdelano zemlo tak na nič djali, da je gornja Štajerska pále griva pustina postala ino počasih z šumami ino hostami zarasla. Za doljno Štajersko je boljše bilo, zakaj tu so Gorutani še sploh se proti Forjulcom (Friaulcom), Bavarom ino Avarom dobro branili. Ali da so Avari tudi dolsem duže vekšo silo delali, ino Gorutanom drugi slovenski rodovje ne pomagali, so oni mogli Bavare na pomoč zvati, ino so ravno z tem si svojo koreniko odsekali. Bavari so njim radi na pomoč prišli, so tudi Avare odvernoli; ali za to je gorutanski vajvod Borut (748) mogel nemške Bavare za svoje gospode spoznati, ter njim svojega sina Karasta ali Karata, ino bratovega sina (stričeka) Hotimira (Hutemara) za zastávo dati. Po Borutovi smerti so Bavari njim Karata ino za totim Hotimira za vajvoda poslali. Hotimir je svojega sina Vladuha (Valduha, Waldunga)

dežel, ino Samo ino Sihar sta tote razgovore mogla v Koroški ali v naši Štajerski 'meti, tak je ali Samov kraljevski grad mogel tu biti, kak tudi začetek njegovega kralovanja; kajti znotrenjo-austrianski Slovenci so od Avarov največ terpeli, tu je ali največša nezadovolnost bila ino najprejd pomoč potrebna.

¹⁾ Toti Vagastgrad je mogel na Koroškem ali v naši Štajerski biti, najberže je naš Voigtsberg tisto toriše. Samošak na spodnjem ptujskem poli, ter Samošina tam blizu, Samobor na Horvatskem blizu Štajera pa tudi spomenejo, da je morebiti tu bil kakšen Samov gradič, tam kakšen terg itd.

²⁾ Kak so za Rimlanov naše dežele do Dunaje se zvale rimske, ne nemške, tak so za Samoa krala se imenuvale slovenske, ne nemške, čeravno so Frankovje si nje svojili.

za vajvoda postavil (769). Proti totem so pa paganski slovenski žlahtniki, celski, slovenjo-grački¹⁾ ino mariborski (marburski) se spuntali ino ga pregnali. Spuntanje pa je bavarski vajvod Tasilo II. potišal ino pregnanega Vladuha zupet v njegovo oblast postavil; slovenski žlahtniki se drugoč sprotivijo, ino Vladuh nje še le prav z ostrim zamáhom zamore vkrotiti. — Totim slovenskim nepokojom je zadnič frankoski kral ino rimski cesar Karl Veliki (774) konec naredil. On je tudi Avarom moč poterl ino vse drugači spreobernil.“

Slovstvene stvari.

Profesor bibliotekar Matija Čop.

Nekoji podati o njegovu životu i delovanju, o njegovih odnošajih do predstojnika mu i vršnjaka i rodoljubnih mu prijatelja največe do doktora Franje Preširna, — po gdekoji prinesak i kronici réčkoga gimnazija.

Pod tem naslovom je v programu Kraljevske više gimnazije na Reki preteklo leto spisal ondašnji profesor in častiti naš rojak gospod Ivan Zupan na 31 stranéh črtice iz življenja učenega profesorja in bibliotekarja Matija Čopa.

Opis ta je jako zanimiv, zato smo hvaležni sl. ravnateljstvu Reške gimnazije, da nam je te dni blagovolilo poslati en iztis imenovanega programa; ker so životopisne črtice pisane v hrvaškem jeziku, pa bi se jako prilegle letopisu naše slovenske „Matice“, naj bi odbor njen naprosil gosp. prof. Zupana za slovenski prevod, da potem tudi Slovenci beró njegov popis življenja Čopovega, ki ga domovina naša šteje v vrsto najodličnejših učenjakov svojih.

Politične stvari.

Sloga.

(Konec.)

Večno prepričanje naših želj in zahtev, ljuto ponemčevanje, preganjanje domačih uradnikov in slednjič razpuščenje narodne trgovinske zbornice nam mora biti opomin, da je zadnji čas, da se zdramimo iz svoje zaspianosti in nemarnosti, da opustimo vse domače prepire, in se oklenemo sloge.

Naša bodočnost je v nevarnosti, ubiti, umoriti nas hočejo kot narod, in podjarmiti vse do sinje Jadre. Rekel mi je nekđaj strasten Nemeč: „wenn ich Regent wäre, dieser Bleiweis und dieser Costa müssten Schnee schaufeln, um sich zu ernähren.“ To se mi je zdelo tako znamenito, da tega do danes nisem pozabil; Nemeč je prav iz srca govoril mnogim rojakom: Slovenec je rojen le za hlapca in delavca, in Nemeč za gospoda; in če pridemo pod Nemčijo, mislim, ne bi se nam dosti bolje godilo. Branimo se toraj z rokami in nogami, dokler je še čas! In če smo enkrat vsi ponemčeni, kaj je postalo iz nas? Bastard, ki ni za družega ko za industrijo! Vse naše upanje ni lastno, duševno življenje je proč, bili smo le gnoj, na katerega se tuja rastlina sadi, ker doma je zemlja že izpita, in vsa rast izumira! Pa naša domovina ni ugodna zemlja za tuj element; tudi mi kot gnoj ne spravimo ovenele germanske rože več k cvetu; bastardi so nerodovitni, vsaj v duševnem pomenu. Alzasi nimajo pesnikov, ne drugih slavni ge-

¹⁾ Toti žlahtniki so le samo tam imeli svojo stanje, kak je potlanji Slovenjigradec, ker je še le potli toto ime dobil.

Pis.